

MI SMO asociacija kompanija i drugih organizacija uključenih u uređenje urbane sredine. NAŠA MISIJA je da edukujemo, umrežimo i vodimo Crnu Goru ka njenim ekološkim ciljevima.

Pridružite nam se! [Postanite član.](#)

SADRŽAJ

Naše vijesti
LEGEND projekat
Vijesti članova
Evropa
Svijet
Kursevi

Kalendar str. 7:

16-20 sept 2013
World Green
Building Week

septembar 2013
Otvaranje *Green Building Professional* kurs u Crnoj Gori

Saznajte više

www.gbc.me

[Pridružite nam se! Postanite član.](#)

APRIL 2013

DA LI STE ZNALI?

Zgrade, u kojima živimo i radimo, su jedan od najvećih zagađivača na svijetu!
One su odgovorne za:

17% upotrebe vodnih resursa

25% upotrebe drvenih resursa

33% emisije ugljen dioksida na svijetu

40 – 50% upotrebe materijala i energije

Dragi čitaoci,

Mjesec april smo posvetili proslavi Dana planete Zemlje i važnosti prirodnog okruženja. Savjet za ekološku gradnju Crne Gore (u daljem tekstu GBC ME) je ovom prilikom predstavio novi projekat LEGEND, koji finansira Evropska unija iz IPA Jadranskog programa prekogranične saradnje, čiji je cilj da promoviše prednosti geotermalne energije u Crnoj Gori i na jadranskom području. Više na str. 2.

STUDENTI ZNAJU PREDNOSTI EKOLOŠKE GRADNJE
Kao što nalaže GBC ME misija da edukuje društvo, Savjet je upoznao studente [Univerziteta Mediteran Montenegro Business School](#) u Podgorici sa LEGEND projektom tokom okruglog stola *Prednosti ekološke gradnje na lokalnom i međunarodnom tržištu*, koji je održan u Podgorici 25. aprila.

Partnerstvo je novi kod uspješnog biznisa 21. vijeka. Naši članovi su dio profesionalne mreže koja podstiče održivi razvoj i ekološku gradnju u Crnoj Gori i šire. Koktel u ime dana planete Zemlje je proslavljen 26. aprila u Jaht Klubu Porto Montenegro u Tivtu, gdje smo predstavili Business Case for Building Green, objavljen na sajtu [Svjetskog Savjeta za ekološku gradnju](#).

ŠTA JE LEGEND PROJEKAT

Posjeta HERA Districtu u Ferrari (Italija) dec 2012

This project is co-funded by the European Union Instrument for Pre-Accession Assistance

Projekat je formalno otpočeo na prvom sastanku održanom 11. i 12. decembra 2012.godine u Ferari. Opšti cilj projekta je promocija koncepta energetske efikasnosti i koristi nisko-entalpijske geotermalne energije na jadranskom području kroz:

- **10 demonstracionih sistema** koristeći GCHP (Ground Coupled Heat Pumps - geotermalne toplotne pumpe) u javnim zgradama u Italiji, Hrvatskoj, Albaniji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini.
- **SWOT analiza pred-investicija i Life Cycle Analysis metoda** kao podrška administraciji u izboru najefektivnijih i po okolinu najpogodnijih tehnologija toplotnih pumpi
- **Tematske radionice** za povećavanje znanja među javnim i privatnim stakeholderima o najreprezentativnijim i najboljim praksama u GCHP tehnologiji na evropskom nivou za stambene, javne i industrijske zgrade
- **Tehnički seminari** za širenje znanja u GCHP tehnikama i sposobnostima svih bitnih aktera (energetski menadžeri i specijalizovani stakeholderi iz javnog i privatnog sektora)
- **Politički i tehnički memorandum i smjernice** za harmonizovanje normativnog okvira, poboljšanje razumjevanja prednosti GCHP i i promovisanje investicija u geotermalnu energiju u javnom i privatnom sektoru.

Gradeći se na rezultatima GEO.POWER, VIGOR i SEA-R projekata, LEGEND, akronim za *Low Enthalpy Geothermal Energy Demonstration Cases for Energy Efficient building in Adriatic area - Nisko-entalpijski geotermalni energetski demonstracioni sistemi za energetski efikasnu gradnju u Jadranskom području*, je evropski projekat sufinansiran iz IPA Jadranskog Programa prekogranične saradnje i vođen od strane Provincije Ferrara (Italija) koja ima skoro 30 godina kapitaliziranog iskustva u iskorištavanju geotermalne energije i aktivnosti podizanja svijesti građana o ovoj temi.

One of the schools interested in demonstration cases (Sant'Egidio alla Vibrata – Teramo – Italy)

WHAT IS LEGEND PROJECT

Geotermalna energija je jedan od najvažnijih i najekonomičnijih izvora alternativne i obnovljive energije u upotrebi i ima potencijal da doprinese smanjenju globalnog zagrijavanja kada bi se njena upotreba rasprostranila umjesto fosilnih goriva. Nedavni tehnološki napredak, varijabilnost troškova i teškobe snabdevanja nafte i gasa,

kao i potreba da se smanji zagađenje prouzrokovano fosilnim gorivima i zavisnost na zalihe drugih zemalja, su faktori koji čine da je geotermalna energija, posebno energija niske entalpije koja koristi 'Geotermalne toplotne pumpe' (GCHP - Ground Coupled Heat Pump), atraktivna i održiva alternativa.

Ona je posebno korisna za sisteme za grejanje i hlađenje kuća i otvara potencijal za široku eksploataciju, kako bi se umanjila energetska potrošnja stambenih objekata, u industriji i MSP. S obzirom da geotermalna energija nije zavisna od dubokih vodnih toplotnih izvora, energija niske entalpije koja koristi GCHP ima široku primenu uz pomoć toplotnih pumpi koje se ugrađuju u zemlju.

PREDNOSTI GEOTERMALNIH PUMPI U JAVNIM ZGRADAMA

40% potrošnje energije (i 36% emisije gasova 'staklene bašte') proizvedene u Evropskoj uniji potiče iz javnih i privatnih objekata. U ovoj podjeli 2/3 potrošene energije koristi se za grejanje i hlađenje. To znači da zgrade, zajedno sa transportom i industrijom, predstavljaju jedan od ključnih strateških faktora koji utiču na uštedu energije i smanjenje emisije gasova 'staklene bašte', što je cilj '20-20-20 strategije' Evropske unije za održivo korištenje resursa.

Dobar primjer predstavljaju javne zgrade, s obzirom da je 12% zgrada u Evropi u javnom vlasništvu. Direktiva Evropske unije 2012/27/UE, donijeta 25. oktobra 2012.godine, nalaže da javne uprave ulože sredstva kako bi postigli minimalne zahtjeve koje postavlja *Direktiva o energetskej efikasnosti zgrada* (2010/31/EU). Međutim, potencijal geotermalne energije i tehnoloških aplikacija geotermalnih pumpi, još uvijek nisu dovoljno razprostranjeni među kreatorima politike i privatnim operaterima, uglavnom zbog fragmentiranog zakonodavstva i nedostatka konkretnih primjera. To je evidentno prije svega na jadranskom području, gdje je tržište za GCHP još uvijek u razvojnoj fazi.

U osnovi, u jadranskom regionu postoji potreba za pilot aplikaciju, jer se na taj način može objektivno pokazati efikasnost GCHP doprinosa za izvore obnovljive energije, i samim tim može podstaknuti tržište za geotermalne pumpe.

ZAŠTO LEGEND projekat?

LEGEND projekat pokreće najveću investicionu kampanju za geotermalnu energiju ikada sprovedenu u jadranskoj euro-regiji, s ciljem promocije korištenja GCHP tehnologija i u cilju jačanja svoje primjenjivosti za uštedu energije i u ekološke svrhe. Putem razmjene znanja sa balkanskim zemljama, promjene energetske izvora javnih zgrada i snažna marketinška strategija treba da dovedu do povećanja svijesti o geotermalnoj energiji u tom regionu, i takođe kako bi podstakla razvoj ekološkog tržišta, tehnologije, kako i javne i privatne investicije.

ŠTA JE IPA JADRANSKI PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE

IPA Jadranski program prekogranične saradnje je rezultat zajedničkog rada programiranja koji sprovode određene zemlje učesnice (Italija, Grčka, Slovenija, Hrvatska, Crna Gora, Albanija i Srbija), a dio je procesa saradnje na jadranskom području. <http://www.adriaticpacbc.org>

Program crpi svoju snagu i značaj iz širokog iskustva, stečenog u proteklom period, tokom kog su ostvareni konkretni rezultati iz studija i analiza finansiranih u prošlosti.

Mnogi faktori doprinose tome da je saradnja na jadranskom području veoma važna danas, posebno sa političkog i ekonomskog stanovišta:

- Povezanost geografske i kulturne blizine koja omogućava intenziviranje multilateralnih odnosa među obalnim područjima Jadrana za podršku lokalnim procesima usklađenog i održivog razvoja i jedinstva među narodima.
- Faktori koji utiču na političku stabilnost tog područja. Nakon deset godina sukoba, područje se sada kreće ka progresivnoj integraciji, kako "vertikalno" (u okviru evropskih i međunarodnih institucija) tako i "horizontalno" kroz stvaranje zone slobodne trgovine.

Profesor Dušan Vuksanović izabran za Dekana Arhitektonskog Fakulteta u Podgorici

Profesor Dušan Vuksanović dipl.ing.arh, osnivač i član Upravnog odbora Savjeta za ekološku gradnju Crne Gore, je izabran na mesto Dekana Arhitektonskog Fakulteta u Podgorici. Njegov mandat trajeće do 2016.godine tokom koga će akcenat biti na sprovođenju Tempus RESEARCH projekta. Cilj projekta je da transformiše nastavni program na petogodišnji kako bi postao akreditovan na nacionalnoj i internacionalnoj rezini, te da Fakultet postane pun član evropske Asocijacije za arhitekturu. Studentima iz Podgorice će to omogućiti bolju šansu da se zaposle u Evropi i svijetu.

Fakultet za arhitekturu je više puta učestvovao na Bienalu arhitekture u Veneciji, sa projektima kao što je [‘Recikliraj prostor’](#) (2012), kao i na lokalnim izložbama [\(‘Otpad je resurs’](#) 2013). Promocija održivog razvoja je važan deo Fakulteta koji oživljavaju predmeti *Fizika arhitekture*, *Bioklimatska arhitektura* i *Ekologija urbanog okruženja*, kao i master program *Bioklimatski i energetske efikasne arhitektura*.

UNDP u Crnoj Gori nudi rješenje za legalizaciju neformalnih naselja u Crnoj Gori

"Procjenjuje se da ima oko 100.000 bezpravno izgrađenih objekata u Crnoj Gori. Osim toga, zemlja se suočava s ozbiljnim budžetskim problemima, kojim se, između ostalog, nalazi rješenje u smanjenju zarada zaposlenih kroz različite instrumente. S druge strane, troškovi života su znatno iznad raspoloživog budžeta domaćinstava. Nakon revizije i demonstracije prototipa, i ponovljene recenzije nakon rekonstrukcije, donijet je sljedeći zaključak o mogućnosti energetske efikasne rekonstrukcije neformalnih naselja: u prosjeku, €5000 ulaganja je potrebno za retrofit od 100 m² kuće, što stvara godišnju ušteda energije od 63% (ulaganje se isplati za oko 6 godina)". Za izvještaj posjetite [UNDP u Crnoj Gori](#).

Ecohouse Risan polako ali sigurno grade svoju Pasivnu kuću u Risnu, Crna Gora. Pratite kako napreduju radovi na njihovom

[vebsajtu](#) ili na [blogu](#).

Clean up of the bay and sea bed in Tivat

27. marta Porto Montenegro, GBC ME Platinum član, podržao je i ispratio akciju čišćenja koju je organizovala Opština Tivat. Volonteri su sakupili 15 kubika smeća, što je primetljivo manje nego prošlih godina, i pokazuje napredak ka ekološkoj svijesti građana u Tivtu. Čitajte [dalje](#).

UK GBC vodi sajam 'ECOBUILD budućnosti' 2013

[ECOBUILD](#), najveći sajam održivih građevinskih proizvoda u svijetu, održan je u Londonu marta 2013.godine, gde je preko 850 firmi izložilo svoje proizvode. [Savjet za ekološku gradnju Velike Britanije](#) i [BRE](#), jedni od vodećih zastupnika sajma, su predstavili novi razvoj održivog obrazovanja.

Paul King, direktor UK GBC i predsjednik [Evropske Regionalne Mreže Savjeta](#) za ekološku gradnju, naglasio je uspjeh dosadašnjih aktivnosti širom članstva Savjeta i potrebu da dalje zajedno radimo na postizanju viših ekoloških ciljeva u građevinarstvu:

“Pravi vrhunac u posljednjem kvartalu 2012.godine je bio veliki događaj u Briselu, sa naglaskom na potrebu država članica da do kraja aprila 2014. godine razviju *strategije za Renoviranje* u skladu sa članom 4 Direktive o energetskej efikasnosti. Ovo je zapravo izuzetno važan momenat da se podstakne aktivizam, da se iskoristi ekonomski potencijal koji nosi revolucija energetskeg sektora na postojećim objektima, da se emisija ugljen dioksida smanji, u odnosu na 2010.godinu, za 80% do 2050.godine.“

EU sigurno korača prema razvoju ekološke politike

Evropska unija sve dublje ugrađuje ekološke mjere zaštite svoje politike i strategije. *“Investiranje u zelene infrastrukture će donijeti višestruki povraćaj za prirodu, društvo i ljude“* izjavio je Komesar za okoliš Janez Potočnik. [Čitajte dalje.](#)

ŠTA JE SVJETSKI SAVJET ZA EKOLOŠKU GRADNJU

[Svjetski Savjet za ekološku gradnju](#) je objavio novi, inspirativni film u kome objašnjava razvoj industrije zelene gradnje, mrežu Savjeta za ekološku gradnju, njegov utjecaj i misiju. Neke važne činjenice:

- Postoji 93 savjeta za zelenu gradnju, jedan po zemlji
- Mreža Svjetskog Savjeta uključuje 25000 kompanija i organizacija širom svijeta
- Svjetski savjeti zapošljavaju 700 osoblja globalno
- GBC mreža je podržana od 35 000 volontera u vodećim građevinskim kompanijama širom svijeta
- 300 000 ljudi je obučeno na GBC kursevima širom svijeta
- 10% svjetskog bruto nacionalnog dohodka dolazi iz održivog poslovanja na globalnom nivou, koji zapošljava 10% svjetske radne snage

World Green Building Council je o ljudima! Pogledajte kratki film [ovdje](#).

KURSEVI U CRNOJ GORI

Green Building Professional" sertifikat i trening program

Ovaj program se sadrži od 10 kurseva od kojih je 8 obavezno a 2 su po izboru. Struktura programa je specifično osmišljena tako da obezbedi trening u različitim disciplinama, zato što je kolaboracija među stakeholderima krucijalan faktor uspešnih ekoloških građevinskih projekata. Kursevi uključuju i teoriju i praksu vodećih domaćih i međunarodnih eksperata.

Komponente Green Building Professional sertifikata

1. Stvaranje i rukovođenje 'zelenijim' radnim prostorom	6h	obavezno
2. Principi ekološkog projektovanja	6h	obavezno
3. Finansijska razmatranja ekoloških objekata	6h	obavezno
4. Zakonske obaveze i dobrovoljna sertifikacija za ekološke projekte	6h	obavezno
5. Održivi materijali i resursi	6h	obavezno
6. Rukovođenje projektima ekološke gradnje	6h	obavezno
7. Održivi izbor gradilišta i rukovođenje	6h	obavezno
8. Projektovanje rasvjete i pametne zgrade	6h	obavezno
9. Rukovođenje energijom i integrisanje sa obnovljivim izvorima energije	4h	opciono
10. Sistemi grejanja, ventilacije i hladjenja, i načini efikasnog korišćenja tople vode	4h	opciono
11. Održivi pejzaž i projektovanje eksterijera	6h	opciono
12. Život zgrade od 'koljevke do koljevke'	4h	opciono
13. Rukovođenje vodenim resursima	4h	opciono

Za dodatne informacije o cijenama i popustima kontaktirajte nas preko našeg websajta www.gbc.me

KALENDAR DEŠAVANJA

JUN 2013	Third European Geothermal Review Mainz, Njemačka www.bestec-for-nature.com/j_bestec/tegr/
	AGC presentation Crna Gora www.agc.eu
12 JUN 2013	ETG Grupa i TOCA prezentacija Crna Gora www.etggrupa.me
5 - 11 AVGUST 2013	Ekofest Herceg Novi, Crna Gora www.ekofest.me
SEPTEMBAR 2013	Otvaranje Green Building Professional sertifikata Crna Gora www.gbc.me/education
	9th International Geothermal Conference Freiburg, Njemačka www.geothermiekonferenz.de
	2nd European Congress on Enhanced Geothermal Systems ICEGS 2013 Potsdam, Njemačka www.icegs.eu
	Sustainability Forum, Bulgaria Green Building Council Sofia, Bugarska www.bgbc.bg
16 -20 SEPTEMBAR 2013	Nedelja Svjetskog Savjeta za ekološku gradnju www.worldgbc.org

Naš e-vijesnik stiže na preko 500 nacionalnih i međunarodnih adresa, što uključuje pojedince, kompanije i preduzeća, državne i evropske institucije i pojedince, a takođe je dostupan 25000 kompanija koje su deo mreže Svjetskog Savjeta za ekološku gradnju.

Da li želite da se reklamirate kod nas?

Pridružite nam se! [Postanite član.](#)